

Sygn. akt III AUa 2568/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus (spr.)
Sędziowie	SSA Lena Jachimowska SSA Antonina Grymel
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2015r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. L. (M. L.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 21 października 2014r. sygn. akt VIII U 1023/14

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

/-/SSA Lena Jachimowska /-/SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA Antonina Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2568/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 marca 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43, ze zm.), ponieważ na dzień 1 stycznia 1999r. udokumentowała ona okres pracy w szczególnych warunkach

w wymiarze 10 lat, 4 miesiące i 17 dni, zamiast wymaganych 15 lat.

M. L. w odwołaniu od decyzji wniosła o przyznanie jej prawa do emerytury w obniżonym wieku, gdyż spełnia prawem przewidziane warunki do jej uzyskania.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 21 października 2014r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od 1 kwietnia 2014r.

Po uzupełnieniu wyroku postanowieniem z dnia 4 listopada 2014r., Sąd ten zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kwotę 120,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji, w oparciu o dokumenty zawarte w aktach rentowych ubezpieczonej oraz jej akta osobowe, a także w oparciu o jej zeznania i zeznania świadków: H. B., A. G., A. L. i H. S., ustalił, iż M. L., urodzona (...), w dniu 3 stycznia 2014r. złożyła wniosek o emeryturę. Na dzień 1 stycznia 1999r. wykazała staż pracy w wymiarze ponad 20 lat. Organ rentowy zaliczył ubezpieczonej do pracy w warunkach szczególnych staż pracy w wymiarze 10 lat, 4 miesiące i 17 dni, wyłączając z niego zatrudnienie od 1 lutego 1984r. do 14 czerwca 1988r. i od 5 lutego 1991r. do 31 sierpnia 1992r. na stanowisku instruktora praktycznej nauki zawodu piekarza w piekarni (...) Sp. z o. o. w Z..

Sąd Okręgowy ustalił, iż odwołująca w spornych okresach, tak jak inni pracownicy, przez całą dniówkę roboczą, tj. 8 godzin na dobę wykonywała wszystkie czynności związane z produkcją pieczywa, a nadto, jako instruktor praktycznej nauki zawodu, dodatkowo kształciła uczniów. Kształcenie polegało na tym, iż bezpośrednio w toku produkcji uczniowie byli szkoleni, poprzez pokazywanie na czym polega produkcja pieczywa.

Sąd I instancji uznał przedstawione dowody za wiarygodne i kompletne, zeznania - za logiczne, spójne i korelujące z zapisami w świadectwie pracy wystawionym przez pracodawcę.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zgodnie natomiast z ust. 2 emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy powołał treść art. 32 ust. 1 cyt. ustawy, a także odniósł się do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn.

zm.), wskazując, iż zgodnie z treścią § 2 rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 rozporządzenia).

Sąd Okręgowy wskazał, iż przedmiotem sporu pozostawało ustalenie, czy ubezpieczona spełnia przesłanki do nabycia emerytury wcześniejszej z tytułu pracy w warunkach szczególnych po ukończeniu 55 roku życia.

Sąd I instancji zwrócił uwagę, iż okres zatrudnienia może być zaliczony do pracy w warunkach szczególnych, gdy pracownik faktycznie wykonywał prace objęte wykazem prac uprawniających do wcześniejszej emerytury, pomimo, że stanowisko, jakie mu faktycznie przypisano, nie jest wymienione w wykazie A, określającym nie stanowiska, ale rodzaj prac. Decydujące znaczenie dla zakwalifikowania pracy, jako realizowanej w warunkach szczególnych, ma nie nazwa zajmowanego stanowiska, ale rodzaj, charakter i warunki pracy.

Rodzaje prac pracowników piekarni (...) odpowiadają pracom wymienionym w Dziale X - w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym pod poz. 11, jako „Prace przy wypieku pieczywa”.

Nie budziło wątpliwości Sądu Okręgowego, iż ubezpieczona w spornym okresie wykonywała prace w warunkach szczególnych na stanowisku instruktora praktycznej nauki zawodu piekarza, a nadto, iż spełniła pozostałe warunki prawem przewidziane do uzyskania emerytury w obniżonym wieku, wynikające z treści art. 184 cyt. ustawy.

Sąd I instancji miał przy tym na uwadze treść art. 316 § 1 k.p.c., pozwalającego na wzięcie za podstawę orzekania stanu rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (w odniesieniu do daty ukończenia przez ubezpieczoną 55 roku życia).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Apelujący zarzucił wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności naruszenie art. 184 w zw. z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2 pkt 2 oraz w zw. z pkt 7, działu X, wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez uznanie, że ubezpieczona wykonywała pracę opisaną w poz. 11 działu X, wykazu A, tj. pracowała bezpośrednio przy wypieku pieczywa.

Organ rentowy wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu swojego stanowiska apelujący podniósł, iż zakres czynności instruktora praktycznej nauki zawodu, jego zaangażowanie z uczniami i odpowiedzialność za nich uniemożliwia, aby dana osoba równocześnie stale i w pełnym wymiarze pracowała bezpośrednio przy wypieku pieczywa.

Odwołująca w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska odwołująca podniosła, iż wykonywała wszystkie czynności związane z produkcją pieczywa, a dodatkowo, jako instruktor praktycznej nauki zawodu, kształciła uczniów.

Rozpoznając apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego, zmierzająca do zmiany zaskarżonego wyroku, okazała się zasadna.

Sąd I instancji dokonał bowiem błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w sposób nieuprawniony przyjął, że zatrudnienie ubezpieczonej w całym spornym okresie od 1 lutego 1984r. do 14 czerwca 1988r. i od 5 lutego 1991r. do 31 sierpnia 1992r. na stanowisku instruktora praktycznej nauki zawodu piekarza stanowi pracę w szczególnych warunkach opisaną w wykazie A, Dział X, poz. 11 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co w konsekwencji spowodowało, iż nieprawidłowo ustalił spełnienie warunków pozwalających na przyznanie jej prawa do emerytury w obniżonym wieku.

W niniejszym sporze niekwestionowanym było, iż ubezpieczona, ubiegająca się o ustalenie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 748) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 z późn. zm.) na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się ponad 20-letnim stażem ubezpieczeniowym i nie jest członkiem otwartego funduszu. Obniżony wiek emerytalny osiągnęła w dniu 31 marca 2014r. Spośród przesłanek warunkujących przyznanie prawa do tego świadczenia, określonych w powołanych przepisach, kwestionowany był warunek posiadania wymaganego, co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy zaliczył ubezpieczonej do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia w charakterze piekarza w okresie od 1 lutego 1977r. do 7 maja 1981r. i od 1 września 1992r. do 31 grudnia 1998r., przyjmując wykonywanie przez nią pracy w warunkach szczególnych opisanych w wykazie A, dział X, poz. 11, jako prace przy wypieku pieczywa; w tym zakresie zgodził się z zapisem świadectwa pracy w warunkach szczególnych, wystawionym przez pracodawcę, odmawiając natomiast takiej kwalifikacji do okresów, w których ubezpieczona wykonywała pracę, jako instruktor praktycznej nauki zawodu.

Odmowa takiej kwalifikacji była jak najbardziej zasadna.

Wypada przy tym zauważyć, iż stanowisko pracy nauczyciela pełniącego funkcję instruktora praktycznej nauki zawodu, podlega rygorom ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2014r. poz. 191 ze zm.) i zostało wymienione w art. 1 ust. 2 pkt 4.

Niezależnie zatem od sposobu wykonywania i rozmiaru pracy wymienianej w wykazie stanowiącym załącznik do cytowanego wyżej rozporządzenia, jako praca w warunkach szczególnych, pracownik zakładu pracy zatrudniony w takim charakterze wykonuje pracę kwalifikowaną, jako praca w szczególnym charakterze.

W tym kontekście zeznania świadków o pełnym obciążeniu ubezpieczonej pracą przy produkcji pieczywa w wymiarze ponadnormatywnym, w godzinach nadliczbowych, w niekwestionowanym stanie rzeczy faktycznego wykonywania obowiązków instruktora praktycznej nauki zawodu, nie mogą stanowić o zmianie kwalifikacji takiej pracy. Wystarczy bowiem sam fakt wykonywania pracy instruktora praktycznej nauki zawodu, by zaliczyć ją do pracy w szczególnym charakterze.

Taka kwalifikacja oznacza, iż do obniżenia wieku emerytalnego trzeba wykazać wykonywanie takiej pracy przez okres co najmniej 15 lat.

Ubezpieczona tego warunku nie spełnia, gdyż w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu pracowała przez okres 5 lat, 10 miesięcy i 18 dni.

Jak to wskazano wyżej, organ rentowy zaliczył ubezpieczonej do stażu pracy w warunkach szczególnych okres 10 lat, 4 miesięcy i 17 dni. Nie oznacza to jednak możliwości zsumowania tych okresów pracy w warunkach szczególnych i w szczególnym charakterze. Wypada na potwierdzenie tego stanowiska przywołać szereg orzeczeń Sądu Najwyższego, a szczególności uchwałę z dnia 29 września 2005r., wydaną do sprawy II UZP 10/05, zam. OSNP 2006/1-2/21, gdzie stwierdzono, iż przy ustalaniu okresów zatrudnienia warunkujących nabycie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest możliwe zaliczenie okresu pracy w szczególnym charakterze nauczyciela do okresów pracy w szczególnych warunkach (§ 15 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze).

Już choćby z tej przyczyny, stanowisko Sądu I instancji, wskazujące na spełnienie przez ubezpieczoną wszystkich warunków niezbędnych do obniżenia wieku emerytalnego, należy uznać za wadliwe.

Niezależnie od oceny charakteru pracy ubezpieczonej w spornym okresie, należało w sprawie dokonać pogłębionej analizy spełnienia przez nią pozostałych warunków, wymaganych do obniżenia wieku emerytalnego. Sąd ubezpieczeń społecznych, przyznając prawo do emerytury, ma obowiązek ustalić wszystkie jej warunki, nawet, gdy organ rentowy w decyzji negatywnie ocenił tylko niektóre z nich, bez rozpoznania pozostałych (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.), jak to ujęto w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2006r., sygn. I UK 195/05.

Uwaga ta odnosi się do kwalifikacji pracy ubezpieczonej w warunkach szczególnych w okresie uznanym przez organ rentowy, kiedy to pracowała ona przy wypieku pieczywa. Jak wskazywali to przesłuchani w sprawie świadkowie, a także sama ubezpieczona, praca w piekarni obejmowała wszystkie etapy produkcji pieczywa, od pobrania mąki, jej ważenia, wyrabiania i formowania ciasta, do jego finalnego wypieku, a każdy z pracowników wykonywał wszystkie te czynności. Przedstawiony zakres obowiązków ubezpieczonej nie zawiera się w definicji bezokolicznika „wypiekać”, rozumianym jako: piekąc, przyrządzić, wyprodukować coś, poddać pieczywo działaniu wysokiej temperatury przez odpowiedni czas (tak: Słownik języka polskiego pod red. Mieczysława Szymczaka, tom II, R - Z, PWN Warszawa 1981, str. 829). Tylko niektóre obowiązki wykonywane przez ubezpieczoną wiązały się z wypiekiem pieczywa, pozostałe poprzedzały fazę wypieku i nie mieściły się w ramach czynności podejmowanych przy wypieku pieczywa.

Nie sposób, zdaniem Sądu II instancji, podzielić stanowiska stron i Sądu Okręgowego, iż wszystkie wykonywane przez odwołującą prace składały się na cykl produkcyjny wypieku pieczywa. Rozporządzenie w poz. 11 działu X wykazu A posługuje się pojęciem prace przy wypieku pieczywa. Rozporządzenie zawęża prace prowadzące do uzyskania finalnego produktu - pieczywa, tylko do końcowej fazy jego produkcji - wypieku, gdy występuje narażenie na działanie wysokiej temperatury. Gdyby tym aktem prawnym stanowiący go organ zamierzał objąć wszystkie fazy produkcji pieczywa, posłużyłby się rodzajowo szerszym pojęciem produkcja, tak, jak uczynił to w poz. 6 tego działu - produkcja suchego lodu.

Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, co oznacza, że nie podlegają one wykładni rozszerzającej, zaś prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym podlega ścisłej wykładni.

Niezależnie od tych rozważań, należy skonstatować, iż nawet odmienny sposób rozumienia omawianych przepisów, niż wyżej zaprezentowany, nie spowoduje zmiany stanowiska w zakresie uprawnień ubezpieczonej do emerytury w obniżonym wieku,
z uwagi na zbyt krótki okres takiej pracy.

Z przytoczonych wyżej względów, trzeba wskazać, iż ubezpieczona nie może uzyskać prawa do emerytury w obniżonym wieku w trybie art. 184 w zw.
z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie dokonał prawidłowej analizy materiału dowodowego i błędnie przyjął, że na dzień ukończenia 55 lat życia ubezpieczona legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych, świadczonej stale i w pełnym wymiarze.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny, uznając apelację organu rentowego za zasadną, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł, jak w sentencji.

/-/SSA Lena Jachimowska /-/SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA Antonina Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR